

Nr 64.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående anslag till inredning och utrustning av vissa lokaler för tekniska skolan i Stockholm m. m.; given Stockholms slott den 4 februari 1916.

Under åberopande av bifogade utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att på extra stat för år 1917 anvisa

dels till inredande och anordnande, i huvudsaklig överensstämmelse med framlagt förslag, av vissa lokaler åt tekniska skolan i Stockholm i den för skolan upplåtna byggnaden 11,000 kronor,

dels till anordnande av elektrisk belysning samt anskaffande av inventarier och utrustning för lokalerna ävensom inredande av en konstsmedja och en reproduktionsanstalt för tryck samt iordningställande av museet därstädes 13,045 kronor,

dels ock såsom bidrag till avlöning åt en vaktmästare 414 kronor samt till diverse utgifter 750 kronor,

under villkor, vad sistnämnda båda belopp angår, att Stockholms stad för år 1917, utöver förut anslagna medel, till enahanda ändamål bidrager med lika stora belopp.

De till ärendet hörande handlingarna skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

K. G. Westman.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 februari 1916.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
 Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
 Statsråden: HASSELROT,
                   VON SYDOW,
                   friherre BECK-FRIIS,
                   STENBERG,
                   LINNÉR,
                   MÖRCKE,
                   VENNERSTEN,
                   WESTMAN,
                   BROSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet Westman yttrade härefter:

Inredning och
 utrustning av
 vissa lokaler
 för tekniska
 skolan i
 Stockholm
 m. m.

Den byggnad, där tekniska skolan i Stockholm är inrymd, uppfördes på 1860-talet med anlåtande av från olika håll hopbragta medel. På framställning av Kungl. Maj:t anslog rikets ständer för ändamålet 300,000 riksdaler, vartill kom ett belopp av omkring 40,000 riksdaler ur den skolan tillhöriga Sjöstedtska donationsfonden; av Stockholms stad beviljades ett anslag av 160,000 riksdaler, motsvarande det efter 5 procent kapitaliserade värdet av stadens hyresbidrag, vilket vid den tiden utgick med 8,000 riksdaler årligen. Den tomt, å vilken byggnaden är belägen, är statsegendom.

Skolan fick från början ej förfoganderätt över hela byggnaden, utan vissa lokaler upplätos för andra ändamål. Några av dessa lokaler, som innehafvs av lantbruksakademien, har skolan för tillgodoseende av undervisningens behov redan fått övertaga, och det ärende, som jag nu har att anmäla, gäller i första hand att förskaffa skolan tillträde till vissa andra lokaler, vilka sedan år 1867 innehafvs av Sveriges geologiska undersökning. Dessa hava nu, sedan nämnda institution under sommaren 1915 förflyttats till särskild för densamma uppförd byggnad, blivit lediga. Lokalerna utgöras, enligt vad som blivit upplyst, av museirum, två laboratorier och en vaktmästarlägenhet i husets bottenvåning samt sju större och mindre salar och rum i våningen en trappa upp. Vidare behövas medel för de nya lokalernas inredning och utrustning, varjämte vissa andra kostnadsfrågor i sammanhang därmed hava framkommit.

Nämnda ärende föreligger hos Kungl. Maj:t på grund av en den 14 maj 1915 avlåten underdånig skrivelse, däruti ordföranden i nämnda läroanstalts styrelse, överintendenten och chefen för överintendentsämbetet C. Möller å styrelsens vägnar anfört:

Styrelsen hade vid olika tillfällen, senast vid besvarandet av nådiga remissen rörande den lägre tekniska undervisningens ordnande, fäst Kungl. Maj:ts uppmärksamhet å behovet av större och tidsenligare lokaler för den alltjämt växande undervisningen vid skolan. Av flera skäl vore auleddning befara, att en avsevärd tid komme att förflyta, innan skolans brännande lokalfråga vunne sin slutliga lösning. Förhållandena hade emellertid utvecklats sig därhän, att ett ytterligare dröjsmål med åtgärders vidtagande för avhjälpande av de mest överhängande bristerna måste bliva ödesdigert för skolans utveckling. Sålunda vore det för närvarande nödvändigt att i samma lokaler sammanföra olika årsklasser för samtidig undervisning i trots av klassernas olika kunskapsstadier. Vissa av skolans lokaler kunde endast med största svårighet och givetvis icke utan olägenhet för de hygieniska förhållandena rymma det antal elever, som anmält sig för deltagande i undervisningen, och möjlighet att iordningställa och inreda lämpliga ateljélokaler förefunnos icke. Genom Sveriges geologiska undersöknings förflyttning från de lokaler i skolans byggnad, vilka av sagda institution disponerats, hade emellertid en möjlighet vppat sig att för relativt ringa kostnad, åtminstone för tillfället, fylla det mest överhängande behovet av ökat utrymme genom att dessa lokaler ställdes till skolans disposition.

Oavsett avhjälpandet av ovannämnda stora svårigheter för skolarbetets behöriga bedrivande, skulle det vara av största betydelse för skolans utveckling, om utvidgade lokaler skulle kunna ställas till skolans förfogande. En teknisk skola förmådde näpeliggen fullt tillfredsställa de krav, som kunde och borde ställas å densamma, därest icke vid sidan av det rent teoretiska arbetet även praktiskt arbete kunde utföras i skolverkstäder och eleverna därvid lämnades tillfälle att under kunniga lärares ledning i praktiken omsätta de vid skolan inhämtade teoretiska kunskaperna. I den mån tillgängliga medel lämnat möjlighet öppen därtill, halle styrelsen anordnat dylika praktiska kurser. Sålunda hade kurser varit anordnade i konstsoömnad, yrkesmålning och dekorationsmålning, träskärning, eisclering, porslinsmålning och läderplastik m. m.

Därjämte hade kurser anordnats såväl för utbildande av elektriska montörer som för de lärjungar, vilka önskade utbilda sig i teckning för tryck, och slutligen hade kurser pågått i gobelinvävnad och svenska vävnadsarbeten samt utförande av sydda och knypplade spetsar.

Det intresse, varmed samtliga ifrågavarande kurser omfattats av eleverna, visade även, att dessa å sin sida fullt uppskattade deras stora betydelse. Dessa kurser hade givetvis varit förenade med icke obetydliga kostnader, vilka endast genom iakttagande av den största sparsamhet kunnat bestridas av tillgängliga medel å anslaget för den extra ordinarie undervisningen ävensom av inlutna elevavgifter.

Även om styrelsen sålunda sett sig i stånd att i någon mån utveckla undervisningen i den riktning, som ovan angivits, återstode likväl härutinnan mycket. Styrelsen hade emellertid på grund av det begränsade utrymmet inom skolans lokaler hittills icke kunnat ytterligare fullfölja den sålunda inslagna vägen utan sett sig nödsakad avstå från åtkilliga anordningar, som ovedersägligen vore betingade av den utveckling, den tekniska undervisningen i övrigt uppnått, och vilkas betydelse för undervisningen särskilt framhållits i betänkande av kommitterade för den lägre tekniska undervisningens ordnande. Sålunda hade undervisningen i dekorativ målning inom högre konstindustriella skolan, vilken redan i skolans stadgar funnes upptagen å undervisningsplanen för denna skolavdelning, på grund av bristande tillgång å därför lämplig ateljé icke kunnat äga rum i den utsträckning, stadgarna åsyftade. Den kemigrafiska kurs, vilken även omförmäts, hade icke heller kunnat äga rum inom skolan utan hade möjliggjorts endast genom särskild uppgörelse med Stockholms kemigrafiska anstalt, varigenom kursen måst förläggas till denna anstalts lokaler. Vidare hade icke möjlighet förefunnits att inom skolan inreda en konstmedja, vilket förhållande styrelsen särskilt beklagade med hänsyn till den stora betydelse, inrättandet av en dylik säkerligen skulle få för undervisningen inom den högre konstindustriella skolavdelningen. Dessa tre önskemål: inredande inom skolan av lokal för dekorativ målning, för reproduktion för tryck samt för en konstmedja, skulle, därest de av geologiska undersökningen hittills disponerade lokalerna ställdes till skolans förfogande, kunna uppfyllas.

Ytterligare ett länge närt önskemål, som härigenom skulle kunna nå en åtminstone provisorisk lösning, vore möjligheten att erhålla lämplig och tillräcklig lokal för skolans museum. Skolan innehade nämligen ett rätt värdefullt museum, men den lokal, som för ändamålet disponerades, vore synnerligen litet lämpad för ändamålet och till utrymmet så begränsad, att ett flertal museiföremål alls icke kunnat utställas utan måst förvaras i lårar för att upptagas endast då desamma såsom demonstrationsföremål erfordrades vid undervisningen.

Styrelsen ville nu hemställa, att de lokaler, som hittills disponerats av geologiska undersökningen, snarast möjligt måtte ställas till skolans förfogande.

Under förutsättning att denna styrelsens framställning beaktades, hade styrelsen likaledes ansett sig böra, i vad på densamma ankomme, i god tid tillse, att dessa lokaler snarast möjligt också måtte bliva för sitt ändamål apterade vad beträffade såväl deras ändring och reparation som även deras utrustande med behövliga inventarier, erforderlig tillsyn, rengöring, uppvärmning, belysning m. m. samt att i skolans hus i övrigt vidtoges de utvidgningar och lokala förflyttningar, som i sammanhang med övertagandet av de nya lokalerna och den sålunda utökade undervisningen och tillsynen bleve nödvändiga.

Sedan skolans föreståndare på styrelsens uppdrag uppgjort ett vid dess skrivelse fogat ändringsförslag, som med hänsyn till lokalfrågans provisoriska karaktär endast omfattade de mest nödvändiga förändringar, av vilka en stor del därjämte måste anses vara för byggnaden förmåuliga, till vilket ändamål den än för framtiden komme att disponeras, hade genom överintendentensämbetets försorg upprättats kostnadsberäkning, i vad på ämbetets åtgörande ankomme.

Efter vad av denna kostnadsberäkning framginge, kunde de ifrågavarande ändringarna av lokalerna icke verkställas utan en kostnad av 24.500 kronor. Om utförandet av arbetena fördelades på flera år, skulle de måhända kunna bestridas enbart av de medel, varöver överintendentensämbetet för ändamålet disponerade, men de ökade anspråken på en tidsenlig undervisning gjorde det i hög grad nödvändigt, att dessa arbeten omedelbart vid geologiska undersökningens avflyttning finge utföras.

Sedan överintendentensämbetet förklarar sig kunna av för ändamålet anslagna medel, som avsåge bekostandet av sådana arbeten, vilka kunde betraktas som reparation och underhåll av byggnaden, bestrida ett belopp av 13,500 kronor, dock under förutsättning att gårdshuset renovering, dragande ett belopp av 9,600 kronor därutöver, finge anstå till ett kommande år, såge sig styrelsen, för att ofördröjligen få övriga belövliga ändringar utförda, nödsakad att påkalla Kungl. Maj:ts medverkan till det avsedda målets vinnande genom ett anslag till överintendentensämbetets förfogande av 11,000 kronor.

Till anskaffande av inventarier m. m. samt bestridande av den ökning i utgifterna för belysning och uppvärmning, betjäning, renhållning m. m., som övertagandet av omförmälda lokaler och i samband därmed stående utökning av skolans undervisning komme att medföra, har styrelsen i sin skrivelse hemställt om särskilda anslag. I avseende härå har styrelsen anført:

De nya lokalerna skulle komma att åtminstone tills vidare fylla de mest trängande behoven av ökat utrymme för skolan.

Förutom de kostnader, som skulle bli nödvändiga för lokalernas apterande till sina blivande ändamål, krävdes en del ytterligare kostnader för deras sättande i fullt användbart skick för användande såsom skollokaler. Sålunda vore det oundgängligen nödvändigt att inleda elektrisk belysning i de nya lokalerna, i likhet med vad som gjorts inom skolans övriga lokaler. Kostnaden härför borde med ledning av ett av skolans rektor införskaffat kostnadsförslag inklusive efterputsning beräknas till omkring 2.700 kronor. Härvid borde beräknas för ledningar en kostnad av 1.950 kronor och för armatur lägst 672 kronor.

Oundgängligen erforderliga inventarier vore: 100 nya skrivbänkar och stolar för en kostnad av omkring 2.225 kronor samt 20 ritbräden med bockar för en kostnad av 620 kronor. Härtill skulle ytterligare komma kostnaden för museets flyttande och i samband därmed stående nödiga ändringar i förut befintliga skåp och montrar samt inköp av en del nya montrar, vilka kostnader icke syntes sammanlagt kunna beräknas till lägre belopp än 500 kronor.

Som styrelsen avsåge att inom de nya lokalerna inreda dels en konstmedja, dels ock en läroverkstad för reproduktion för tryck, hade styrelsen jämväl låtit upprätta kostnadsförslag såväl över dessa lokalers inredande för ändamålet som ock över de

inventarier, som härför bleve erforderliga. Av förslagen framginge, att sammanlagda kostnaden icke kunde beräknas understiga 7,000 kronor. Till bestridande av dessa utgifter lämnade skolans nuvarande inkomster icke tillgång.

Den utvidgade skollokalen måste givetvis medföra ökade kostnader till uppvärmning, belysning, vattenförbrukning, renhållning samt diverse andra utgifter. Av geologiska undersökningen hade hitintills i ersättning för uppvärmning och belysning till skolan utgått ett årligt bidrag, i staten beräknat till 1,332 kronor 90 öre. Med stöd av den erfarenhet, som i detta hänseende föreläge från skolans övriga lokaler, kunde dessa kostnader, sedan lokalerna apterats för sitt nya ändamål, icke begränsas till detta belopp utan torde, även med iakttagande av den största sparsamhet, böra beräknas till lägst 1,500 kronor årligen, till vilkas bestridande skolans nuvarande inkomster icke lämnade någon tillgång.

I samband med övertagandet av de ifrågavarande nya lokalerna framträdde även behovet av ökad betjäning. Geologiska undersökningen hade för ändamålet disponerat en ordinarie vaktmästare, och det vore oundgängligen nödvändigt, att skolan erhöles en ersättare för denne, då den betjäning, som för närvarande stode skolan till buds, endast med svårighet kunde bestrida tjänsten inom skolans nuvarande lokaler. Kostnaden för anställande av ytterligare en ordinarie vaktmästare vid skolan syntes, med hänsyn tagen till nuvarande avlöningsförhållanden vid skolan, kunna beräknas till 80 kronor i månaden jämte förmån av fri bostad samt uppvärmning och belysning. Möjlighet att bereda den nye vaktmästaren lämplig bostad inom skolans lokaler stode öppen, då geologiska undersökningens vaktmästare avflyttade från den bostad, han innehafte.

Därest Kungl. Maj:ten genom bifall till den underdåniga framställningen skulle lämna styrelsen tillfälle att på nämnt sätt utvidga de praktiska lärokurserna vid skolan, skulle visserligen stora svårigheter komma att yppa sig för bestridande av de kostnader, som erfordrades för lärarkrafternas ökande. Det enligt stat beräknade anslaget till underlärare vid skolan utgjorde 37,235 kronor och anslaget för den extra ordinarie undervisningen 5,020 kronor. Den utvidgning av undervisningen vid skolan, som under åren gradvis ägt rum, hade medfört, att dessa anslag årligen överskridits med avsevärda belopp, så att exempelvis under år 1913 i förstnämnda hänseende utgivits 47,723 kronor och i sistnämnda 10,229 kronor. Balansen hade i huvudsak täckts med inlutna elevavgifter, vilka för nämnda år utgjorde 17,290 kronor emot i staten beräknade 7,267 kronor 10 öre. Ehuru styrelsen nogsam och insåge, att förutnämnda anslag snarast måste ökas, därest undervisningen vid skolan skulle kunna upprätthållas i erforderlig utsträckning, ansåge sig styrelsen emellertid, med hänsyn tagen till nuvarande ekonomiska förhållanden, icke för närvarande böra inkomma med någon framställning härutinnan.

På grund av det anförda har styrelsen anhållit,

dels att åt skolan måtte upplåtas de lokaler i skolans fastighet, vilka hittills disponerats av Sveriges geologiska undersökning,

dels att till överintendentsämbetets förfogande måtte ställas ett belopp av 11,000 kronor för inredande och apterande av lokalerna till deras nya ändamål i huvudsaklig överensstämmelse med vad ovan och i bifogat förslag angivits,

dels att till styrelsens förfogande måtte ställas ett anslag för en gång

av 13,045 kronor till anskaffande av inventarier och utrustning för samma lokaler, till inredande av en konstsmedja och en reproduktionsanstalt för tryck samt till museets iordningställande,

dels ock att förhöjning måtte utverkas i de i skolans nuvarande stat årligen anvisade beloppen till maskinister och betjäning med 960 kronor för anställande av ytterligare en ordinarie vaktmästare samt i anslaget till diverse utgifter med 1,500 kronor för renhållning, uppvärmning, belysning, vattenförbrukning o. d. i följd av de ovan berörda lokalernas övertagande av skolan.

Vid styrelsens skrivelse voro i huvudskrift eller styrkt avskrift fogade följande bilagor:

1) beskrivning, vilken jämte tillhörande ritningar lagts till grund för de av överintendentensämbetet uppgjorda kostnadsberäkningarna. Beskrivningen utvisar, att de egentliga förändringsarbetena, såsom naturligt är, vidtagas i bottenvåningen och våningen en trappa upp. Även i våningarna två och tre trappor upp samt i vindsvåningen äga emellertid ej obetydliga ändringar och anordningar rum;

2) en den 12 mars 1915 av kontrollanten hos överintendentensämbetet, ingenjören K. Bildmark upprättad kostnadsberäkning, slutande å ett belopp av 13,500 kronor och avseende de arbeten, som överintendentensämbetet förklarar sig kunna med för ämbetet tillgängliga medel bekosta;

3) en likaledes den 12 mars 1915 av Bildmark upprättad »kostnadsberäkning till anordnande av skollokaler i vindsvåningen samt grindpartier i bottenvåningen inom tekniska skolans hus». Denna kostnadsberäkning, vilken slutar å 11,000 kronor, avser anordnande i vindsvåningen av två ateljérum jämte förrum till dessa samt anordnande av tvättställ m. m. Under rubriken bottenvåningen upptagas två grindpartier av smide jämte elektriska portlås. För oförutsedda utgifter upptages en post å 695 kronor. Det är för de i denna kostnadsberäkning upptagna arbetena, som styrelsen begärt statsanslag;

4) anbud av »John Anderssons elektro-tekniska byrå eftr.» å ändrings- och kompletteringsarbeten å den elektriska ledningsinstallationen. För ledningar upptages ett belopp av 1,950 kronor, för armatur och lampor 672 kronor. I anbudet ingå icke efterlagning och putsning;

5) anbud å bord och stolar, den 22 april 1915 avgivet av Sven Jesspersson och upptagande för bord och stol tillsammans 22 kronor 25 öre;

6) anbud av samme man, avgivet den 12 maj 1915 och avseende leverans av 20 ritbräden med bockar till ett pris av 31 kronor stycket;

7) kostnadsförslag å utredning till konstsmidesverkstad vid tekniska skolan. Detta förslag, som den 16 april 1915 uppgjorts av konstsmiden Petrus Forssberg, slutade å ett belopp av 1,551 kronor 50 öre;

8) ett av Ch. Hoffinan uppgjort, av en priskurant åtföljt kostnadsförslag å kemigrafisk anstalt, vilket förslag slutade å ett belopp av 5,383 kronor.

Styrelsens framställning remitterades till de, enligt nådigt bemyndigande, den 31 juli 1912 inom finansdepartementet tillkallade byggnads-sakkunniga för utarbetande av förslag till en allmän plan för statens byggnadsverksamhet i Stockholm m. m. Dessa tillstyrkte i underdånigt utlåtande den 8 september 1915 styrelsens framställning, i vad densamma avsåge upplåtande till skolan av de av Sveriges geologiska undersökning förut disponerade lokaler.

Härefter överlämnades handlingarna i ärendet med skrivelse den 18 september 1915 till överståthållarämbetet med anmodan att från stadsfullmäktige i Stockholm infordra och till ecklesiastikdepartementet överlämna yttrande, huruvida stadsfullmäktige vore villiga ikläda sig att bestrida hälften av de kostnader, som enligt handlingarna erfordrades dels för anskaffande av vissa inventarier m. m., dels ock till höjning i vissa anslag för skolan.

Den sålunda vidtagna åtgärden kräver, att jag här inskjuter en redogörelse för Stockholms stads ställning till ifrågavarande läroanstalt.

Läroanstalten var att börja med en helt och hållet enskild, av svenska slöjdföreningen uppehållen inrättning, som emellertid från och med år 1849 åtnjöt statsanslag. Jämlikt beslut av 1856—1858 års riksdag övertogs skolan från och med år 1860 av staten — ända till år 1870 åtnjöt emellertid skolan understöd av svenska slöjdföreningen.

Från och med år 1848 hade Stockholms stad lämnat skolan ett årligt hyresbidrag. Detta upphörde, då staden, såsom jag förut nämnt, lämnade ett ansenligt tillskott till skolbyggnadens uppförande. Från och med år 1890 har emellertid staden åter lämnat skolan årliga bidrag. Kungl. Maj:t hade år 1889 föreslagit riksdagen att bevilja medel till utsträckt undervisning vid skolan. Beträffande de ändamål, som då skulle tillgodoses, ansåg riksdagen, att bidrag borde krävas av Stockholms stad. Såsom skäl härför anförde riksdagen, bland annat, att det ojämförligt största antalet av skolans lärjungar tillhörde Stockholms stad, att statsverkets utgifter för skolan uppginge till ett ansenligt belopp samt att riksdagen de senare åren vid beviljande av anslag till med skolan likartade läroanstalter såsom

villkor för anslaget erhållande föreskrivit, att jämväl vederbörande kommuner eller enskilda skulle lämna visst årligt bidrag till läroanstalterna. Riksdagen beviljade därför å ordinarie stat anslag till vissa uppgivna ändamål, tillhopa 7,575 kronor, under villkor att Stockholms stad till varje särskilt ändamål bidroge med ett anslag till lika stort belopp som det riksdagen anvisat.

Stockholms stadsfullmäktige hade åtskilliga erinringar att göra beträffande det krav, som sålunda ställdes på staden. Förnämligast gingo dessa erinringar ut på att flera av tekniska skolans avdelningar icke kunde med de grundsatser, som gjort sig gällande i avseende å den tekniska undervisningens ordnande, anses i någon mån böra bekostas med kommunens medel, vadan det ock dittills betraktats såsom en uteslutande statens angelägenhet att uppehålla dem. Stadsfullmäktige hade därför icke kunnat ingå på det villkor, riksdagen uppställt för sitt beslut. Men å andra sidan funne sig stadsfullmäktige icke böra undandraga sig att, i vad på dem ankomme, söka bidraga därtill, att tekniska skolan erhöles medel till den utveckling, som visat sig behöflig och vilken att döma av riksdagens beslut icke kunde vinnas utan att kommunen bidroge till dessa medels anskaffande.

Stadsfullmäktige beviljade därför ett årligt anslag av 7,500 kronor till skolan, att utgå från och med år 1891 tills vidare, dock endast så länge statens årsanslag till skolan utginge med minst det dåvarande beloppet. För år 1890 funno sig stadsfullmäktige emellertid av anförda orsaker undantagsvis böra bevilja det av riksdagen förutsatta bidraget 7,575 kronor.

På framställning av Kungl. Maj:t medgav sedermera 1891 års riksdag, att förutnämnda av 1889 års riksdag beviljade anslag å 7,575 kronor finge utgå, så länge skolan åtnjöte det anslag å 7,500 kronor, som Stockholms stad från och med år 1891 tills vidare beviljat skolan.

Från och med år 1898 hava stadsfullmäktige vidare årligen beviljat tekniska skolan ett tillfälligt anslag för uppehållande av undervisningen i afton- och söndagsskolan, ursprungligen utgående med ett belopp av 2,750 kronor. Efter några år höjt till 5,500 kronor har detta anslag sedermera uppgått i ett numera med 16,161 kronor utgående anslag till uppehållande av verksamheten vid skolan. Slutligen har från och med år 1912 utgått ett av stadsfullmäktige årligen beviljat anslag å 4,600 kronor, avsett till provisorisk löneroglering. Nyssnämnda anslag å 16,161 kronor och 4,600 kronor hava av stadsfullmäktige beviljats på grund av de villkor om bidrag från stadens sida, som av riksdagen fästs vid de extra anslag å motsvarande belopp, vilka anvisats av riksdagen.

Med anledning av den hänvändelse, som på sätt nyss nämnts nu skett till Stockholms stadsfullmäktige, hava dessa i underdånig skrivelse den 21 december 1915, som av överståthållarämbetet den 22 januari 1916 ingavs till ecklesiastikdepartementet, anfört följande:

De kostnader, vilka skulle föranledas av de ifrågakommande lokaldispositionerna, äro dels sådana för lokalernas inredande och apterande för sitt nya ändamål och till vilka kostnader kommunalt bidrag icke blivit ifrågasatt, dels sådana engångskostnader, vilka erfordras för anskaffande av inventarier och utrustning till lokalerna, för inredande av en konstsmedja och en reproduktionsanstalt samt för museets iordning-tällande, beräknat till sammanlagt 13,045 kronor, dels slutligen förhöjning av de i skolans nuvarande stat årligen anvisade beloppen till maskinister och betjäning med 960 kronor samt till diverse utgifter för renhållning, uppvärmning, belysning, vattenförbrukning och dylikt med 1,500 kronor.

I anledning av remissen få stadsfullmäktige dels förklara staden icke vara villig bidra till de engångskostnader, vilka må föranledas av tekniska skolans övertagande av vissa tidigare för annat ändamål disponerade lokaler inom skolans nuvarande byggnad, dels medgiva, att med hänsyn till lokalutvidgningen stadens tillfälliga anslag till tekniska skolan må ökas med tillhoppa 1,230 kronor, nämligen 480 kronor till förhöjning av ersättningen till maskinister och betjäning samt 750 kronor till diverse utgifter för renhållning, uppvärmning, belysning, vattenförbrukning och dylikt, allt från och med det år, för vilket riksdagen för enahanda ändamål beslutat motsvarande ökning av statsverkets tillfälliga anslag till skolan.

Departementschefen.

För tekniska skolan i Stockholm, som redan länge klagat över brist på utrymme och för avhjälpande av denna brist närmast haft sina ögon fästa å de lokaler, som i skolans hus innehafts av Sveriges geologiska undersökning, har dennas utflyttning naturligen varit en efterlängtd tilldragelse. Styrelsen har ej heller dröjt att söka tillvarataga det yppade tillfället att öka skollokalerna, ett behov, som vitsordats av 1907 års kommitté för den lägre tekniska undervisningens ordnande. Efter samråd med chefen för finansdepartementet anser jag, att styrelsens begäran om de utrymda lägenheternas upplåtande åt skolan bör bifallas.

De anslagskrav, som styrelsen i ärendet framställt, äro till stor del sådana, som på det närmaste sammanhånga med skolans övertagande av de nya lokalerna. Jag har i huvudsak icke funnit anledning till erinran vare sig beträffande denna del av anslagsäskandena eller i fråga om dem, som gälla anordningar och behov i övrigt för tillvaratagande av undervisningens intressen. Vad styrelsen anfört och åberopat till stöd för sina yrkanden synes mig innebära fullgiltiga skäl för att, med någon nedsättning i ett fall, söka tillmötesgå dem.

Ett av styrelsens yrkanden gäller ett årsanslag å 1,500 kronor till täckande av de höjda kostnader, som skollokalens tillökning måste kräva i fråga om uppvärmning, belysning, vattenförbrukning, renhållning och diverse andra

utgifter. Anslaget angives avse ersättning för vad skolan hittills fått för liknande ändamål uppbära av geologiska undersökningen. Härmed förhåller sig så, att skolans ordinarie av Kungl. Maj:t fastställda utgiftsstat med ett belopp av 11,000 kronor överstiger den ordinarie anslagssumma, som av riksdagen anvisats. Nyssnämnda belopp av 11,000 kronor har beräknats bliva täckt av vissa för skolan tillgängliga medel. Bland dessa medel ingår enligt den för riksdagen framlagda planen — förutom elevavgifter och avkastning av en donation, den ovan omnämnda Sjöstedtska fonden — ett belopp av 1,332 kronor 90 öre, utgörande ersättning från geologiska byrån och lantbruksakademien för uppvärmning och vattenförbrukning. Enligt vad jag inhämtat utgjorde lantbruksakademiens andel i nämnda ersättning 5 kronor 90 öre för vattenförbrukning. Detta bidrag upphörde, när lantbruksakademien lämnade de lokaler, varöver den förfogat, och någon gottgörelse härför har ej tillförene beretts skolan. Staten synes nu böra bereda skolan lämplig ersättning för denna post av 1,332 kronor 90 öre, med vars belopp statsanslaget från början minskats. Att härvid godkänna det av styrelsen föreslagna beloppet 1,500 kronor torde vara skäligt.

Jag talade om någon nedsättning i fråga om ett av styrelsens anslagsyrkanden och avsåg därmed det belopp, som gäller gottgörelse till en vaktmästare, vilken därjämte skulle erhålla fri bostad. Den nye vaktmästaren bör naturligen erhålla avlöning efter samma grunder, som gälla för skolans nuvarande vaktmästare. Dessa grunder äro framlagda för 1908 års riksdag, vilken beviljade maskinister och betjäning en sedermera allt hittills utgående löneförhöjning, inbegripen i förutnämnda extra anslag å 16,161 kronor. Enligt dessa grunder utgår ur det gemensamma anslaget å ordinarie stat till maskinister och betjäning, 5,200 kronor, ett belopp av 720 kronor till en vaktmästare med fri bostad. Av de extra anslagsmedlen åtnjuter denne vaktmästare förhöjning å den kontanta lönen med 15 procent, alltså 108 kronor. Den nye vaktmästarens kontanta avlöning bör därför beräknas till 828 kronor.

Liksom i förut av mig omförmälda fall har det ansetts lämpligt att söka vinna medverkan av Stockholms stad för täckande av vissa bland ovannämnda, av styrelsen anmälda behov. Grunden för detta anspråk på staden framgår av det föregående. Såsom jag redan nämnt hava stadsfullmäktige endast delvis velat tillmötesgå den vädjan, som nu riktats till dem. De bidrag, staden för närvarande lämnar, utgå främst till vissa avlöningsförbättringar; de tillgodokomma i övrigt skolan till höjning av vissa anslag i staten, nämligen till lyshållning, till inventariers anskaffande och underhåll, till undervisningsmaterieell och till diverse utgifter, alltså årligen återkommande utgifter. Stadsfullmäktiges beslut innebär, att de ej nu vilja frångå de grunder, efter vilka stadens bidrag sålunda hittills utgått.

Som bekant har ovannämnda kommitté för den lägre tekniska undervisningens ordnande föreslagit en grundlig omorganisation av tekniska skolan i Stockholm. Byggnads- och maskinyrkesavdelningarna skulle avskiljas från densamma. En föreslagen normalskola för yrkesundervisningen borde övertaga de delar av undervisningen i tekniska afton- och söndagsskolan samt i tekniska skolan för kvinnliga lärjungar, som icke gå i konstindustriell riktning. Tekniska skolan skulle då uteslutande komma att bestå av en läroanstalt för konsthantverket, omfattande dels en yrkesskola för konstindustriella yrken, dels ock en högre läroanstalt eller den egentliga konsthantverksskolan jämte därmed förenad avdelning för utbildning av lärare i teckning och välskrivning. I denna nya form skulle skolan enligt kommitténs mening vara en uteslutande på statsverkets bekostnad uppehållen statsanstalt, närmast jämförlig med andra för hela riket avsedda högre bildningsanstalter.

Kommittéförslaget har i dessa delar vunnit anslutning i de utlåtanden, som avgivits över detsamma.

Vad jag nu omförmålt giver mig anledning att föreslå, att, då stadsfullmäktiges beslut ej kan anses strida mot hittills följd praxis, staten i förevarande fråga begränsar sitt anspråk på Stockholms stad till vad stadsfullmäktige medgivit. Under nuvarande förhållanden, då en omorganisation kan väntas inom ej alltför lång tid komma till stånd, har det i allt fall ej synts mig riktigt att på grund av möjlig olikhet i uppfattningen om statens och stadens inbördes skyldigheter äventyra det skyndsamma realiserandet av styrelsens så länge närda hopp om bättre lokalutrymme.

Nedsättningen av den nya vaktmästarens kontanta avlöning från begärt belopp, 960 kronor, till 828 kronor medför, att stadens bidrag till hans avlöning minskas från 480 kronor till 414 kronor.

Jag begagnar tillfället att framhålla, att möjligheten av den nyss nämnda omorganisationens förverkligande inom kortare eller längre tid ej kunnat avhålla mig från att understödja styrelsens anslagsäskanden. Behovet av ökade och bättre lokaler synes vara trängande.

Summan av de anslagsbelopp, som statsverket enligt det ovan anförda skulle bestrida, utgör 25,209 kronor, därav 24,045 kronor utgöra kostnader för en gång samt återstående 1,164 kronor årligen återkommande utgifter. Jag erinrar, att Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under punkten 190 å åttonde huvudtiteln föreslagit riksdagen att för ifrågasvarande ändamål beräkna på extra stat för år 1917 ett anslag av 25,300 kronor.

Åberopande vad i ärendet förekommit tillstyrker jag, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att på *extra stat* för år 1917 anvisa
dels till inredande och anordnande, i huvudsaklig
överensstämmelse med framlagt förslag, av vissa lokaler
åt tekniska skolan i Stockholm i den för skolan upplåt-
na byggnaden 11,000 kronor,
dels till anordnande av elektrisk belysning samt
anskaffande av inventarier och utrustning för lokalerna
ävensom inredande av en konstsmedja och en reproduktionsanstalt för tryck samt iordningställande av museet
därstädes 13,045 kronor,
dels ock såsom bidrag till avlöning åt en vaktmästare 414 kronor samt till diverse utgifter 750 kronor,
under villkor, vad sistnämnda båda belopp angår, att
Stockholms stad för år 1917, utöver förut anslagna medel, till enahanda ändamål bidrager med lika stora belopp.

Vad föredragande departementschefen sålunda tillstyrkt behagade Hans Maj:t Konungen, på hemställan av statsrådets övriga ledamöter, gilla; och skulle proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, avlåtats till riksdagen.

Ur protokollet:
C. Wilh. Hagman.
